

Projekt GRUVA-SAMHÄLLE Sammanfattning

FAKTARUTA:

Projektägare: Georange Ideella förening

Finansiär: Swedish Mining Innovation och Region Norrbotten

Medverkande: Luleå Tekniska Universitet, Kaunis Iron AB, SGU – Sveriges geologiska undersökning, Svemin.

Projektledare: Anna K Kostet, AKK Arcticcon

Projektet, hade 3 huvudpunkter, att påvisa och stärka den sociala acceptansen, påvisa aktiviteter som gynnar samhällsutveckling vid en gruvetablering, och aktiviteter som stärker jämställdheten i gruvindustrin och i den kommun som står värd för gruvverksamhet. Pajala kommun har fått vara pilotkommun då den har en närmast unik nutidshistoria när det gäller gruvetablering. Detta projekt har också till uppgift att stå som grund för vidare arbete och frågeställningar att studera inom dessa områden.

Vi har genom enkäter, intervjuer och analyser av statistik kommit fram till de resultat som vi har redovisat i 3 delrapporter.

En kort sammanfattning av resultat:

Vi har gjort en enkät som Pajalaborna kunna svara på digitalt och vi fick in 244 svar. Där ställde vi frågor om hur man upplever sin ekonomiska situation, vad man tycker om gruvverksamheten och vad man har för förväntningar och farhågor i och med gruvverksamhet. Även om man kan tänka sig att jobba inom gruvnäringen. Svaren har vi sedan jämfört med en studie som gjordes 2008 alltså innan gruveran drog igång i Pajala kommun.

Pajalaborna är helt klart positivt inställda till gruvverksamhet. 2008 var över 90% positivt inställda och man skulle kunna tro att efter en av Sveriges största konkurser där många drabbades hårt att inställningen skulle ändras men fortfarande har vi ca 85% som är positiva till gruvan. I riket är det ungefär 52% som tycker att gruvverksamhet är viktig för Sverige.

Pajalaborna är generellt nöjda med sin ekonomiska situation och materiella standard, över 80% uppger att man är det, detta trots att man ligger lägre i medelinkomst än i riket och också i jämförelse med jämförbara kommuner.

På frågan om man kan tänka sig att jobba i gruvindustrin år 2020 svarade så många som 64% kvinnor mot för 29% år 2008 och 67% män resp 59% år 2008, att de kan tänka sig att jobba där år 2020.

AKK Arcticcon
Anna Kumpula Kostet
+4670 281 95 95
Anna@arcticcon.se

Georange ideella förening
Gymnasievägen 16
931 57 SKELLEFTEÅ
info@georange.se

Detta resultat gör att man kan skönja ett ökande intresse för gruvindustrin även bland kvinnor, och att jämställdhetsarbetet ger resultat, även om det finns mycket kvar att göra.

Gällande förväntningar och farhågor så finns det både likheter och skillnader i enkäterna från 2008 och 2020.

Precis som 2008 förväntar sig Pajalaborna att en gruvverksamhet medför:

- * Fler arbetstillfällen
- * Ungdomar kommer stanna i kommunen
- * Bättre framtidstro
- * och inflyttning till kommunen även om den förväntar har dämpats något

Skillnaderna i svaren mellan dessa år är på frågorna om servicegraden i varor och tjänster samt kommunal service. Där tror betydlig färre nu att detta kommer att förbättras jämför med 2008. Mindre än hälften förväntar sig nu att servicen kommer att öka.

Likaså har farhågorna om ökad brottslighet och ökat droganvändande minskat rejält från 2008 till nu.

Man kan väl säga att erfarenheten är att det inte blev så bra som man trodde men det blev inte heller så dåligt som man befarade. Man kan beskriva det som att det är mer luttrade medborgare som besvarar enkäten 2020.

I de uppföljande djupintervjuerna som LTU gjorde med personer ur målgrupperna Unga, företagare och politiker kan man konstatera att man är ganska nöjd med livet i Pajala eller som rubriken på rapporten lyder utifrån ett citat:

Man upptäckte att Pajala inte var så jävla dåligt!

Pajala beskrivs som en trygg plats där man inte är anonym och man upplever en tillhörighet där *"man känner de flesta"*, och man *"känner varandras barn"*. Flera av de intervjuade har bott på andra platser vilket fört med sig ett delvist nytt perspektiv på orten, *"man upptäckte att Pajala inte var så jävla dåligt"*. Det man upptäckte eller kanske blev mer medveten om är ett mindre komplicerat vardagsliv med många gånger större tillgänglighet genom *"kortare pendlingstid trots längre avstånd"* jämfört med storstaden eller större orter, vilket leder till en högre livskvalité, *"det är lätt att bara gå ut i skogen med hunden efter jobbet eller göra något annat"*. Ett intressant och kanske modernt sätt att se på sin hemort (åtminstone innan man har egna barn) där man är verksam och bor, är att man också betraktar Pajala som en basstation. Från denna man kan man i perioder göra utflykter där man prövar andra, jobb, reser eller bara åker bort ifrån ett tag, men som man alltid vill återvända till. De intervjuade framhåller också närheten till naturen

PROJEKT GRUVA-SAMHÄLLE

och det fritidsaktiviteter som förknippas med den som viktiga kvalitéer för att bo i Pajala.

Men de utvecklingsområden som finns för att höja attraktiviteten för kommunen är

- Mer satsningar på unga som ungdomsgård, bowling och större variation på fritidsaktiviteter och mötesplatser.
- Breddat näringsliv och större engagemang från kommunen gentemot företagare.
- Bra kvalitet på barnomsorg och skola för att kunna attrahera inflyttning.

För att knyta ihop allt kan man säga att Sannolikt kommer den positiva utvecklingen att fortsätta så länge som gruvverksamheten går bra. Resultaten visar också på att Pajala kommun är tämligen sårbar för hur konjunkturer fluktuerar i gruvbranschen, så länge gruvan går bra, mår också Pajala bra.

Vi har också tittat på lite statistik gällande hur vi påverkats ur socioekonomiskt perspektiv gällande befolkning, arbetslöshet osv.

Pajala har tappat 2/3 av sin befolkning från slutet av 50-talet bodde nästan 16 000 invånare till dagens 6000. Dock när Northlandgruvan drog igång bröts den årliga negativa siffran och kommunen ökade i befolkning under 3 år då gruvan var i drift. Ett minne som nämnts är att när kommunen hade +1 i befolkningssiffrorna så åts det tårta på kommunhuset, det var så stark symbol på en ny framtidstro. Under konkursen upplevde nog hela samhället en kollektiv depression och man tappade över 100 personer årligen i befolkning under de åren. När gruvan återstartade med Kaunis Iron, blev det åter en framtidstro och de första åren ökade befolkningen och inflyttningen var större än utflyttningen, de siffrorna har dock inte lyckats hållas under detta år 2020. Inflyttningen är i stort sett lika stor som utflyttning men totalt sett har kommunen minskat med 50 personer hittills.

Arbetslösheten har i stort sett följt samma mönster under de två gruverorna. Från siffror där Pajala kommun toppat arbetslöshetsstatistiken till att man är under riksgenomsnittet totalt sett. Gällande ungdomsarbetslösheten var den rekordlåg under första eran, och nu under återstartsdriften är Pajala enda kommunen i länet som lyckat sänka arbetslösheten under pandemitiden.

Ur aktivitetssynpunkt har man agerat olika under dessa eror, delvis beroende på olika förutsättningar också. När gruvverksamheten skulle dras igång 2010 så fick ju både gruvbolag och kommun börja från noll så att säga. Det krävdes stora investeringar i såväl samhälle som bolag. Det handlar om vägar, bredband, bostäder, elförsörjning osv förutom själva bygget av gruvområdet från en blötmyr till ett brytningsbart och förädlade industriområde, och att hitta arbetskraft till en då okänd gruvkommun. Då behövde man jobba utåt och det gjorde man sannerligen. Medveten strategi om tillgänglighet i samverkan där

AKK Arcticcon
Anna Kumpula Kostet
+4670 281 95 95
Anna@arcticcon.se

Georange ideella förening
Gymnasievägen 16
931 57 SKELLEFTEÅ
info@georange.se

PROJEKT GRUVA-SAMHÄLLE

bolag, kommun och näringslivsbolag krokade arm för att påvisa behov av satsning på infrastruktur och visa attraktiviteten i den lilla glesbygdskommunen för att få inflyttning. Vid återstarten fanns det mesta på plats och behovet av aktiviteter såg lite annorlunda ut. Man behövde få igång verksamheten ute på gruvområdet på ett ekonomiskt hållbart sätt för att kunna rampa upp mot en expansiv framtid. Man har ett hårt ifrågasatt tillstånd som behövdes förnyas och fokus har legat på detta från bolagets håll. Men bolaget har utgett sig för att vilja satsa lokalt, vilket har resulterat i bland annat stöttning av lokala idrottsföreningar och ett stärkt näringsliv p.g.a. lokala inköp av varor o tjänster.

Sammantaget när vi tittat på vad som gjorts kan vi alla konstatera att trots att man har en stark arbetsgivare som etablerar sig och skapar många arbetstillfällen behövs ett arbete för att få en hållbar positiv samhällsutveckling och en hållbar i befolkningsstruktur och det görs bäst i samverkan.

Fortsatta frågeställningar och arbeten:

*Kommuners reella ansvar som värd för gruvprojekt – Nytt projekt startas ”Nationellt nätverk för gruvkommuner” med Swedish Mining Innovationsmedel.

* Djupare analys av faktorer som genererar inflyttning av kvinnor/familjer till s.k gruvkommuner eller glesbygdskommuner, för att få en mer hållbar befolkningsstruktur.

* Den sociala acceptansen – Vad gör att den skiljer sig åt bland olika målgrupper?

Kaalamakoski 201215

Anna K Kostet

Projektledare, Gruva-Samhälle

AKK Arcticcon
Anna Kumpula Kostet
+4670 281 95 95
Anna@arcticcon.se

Georange ideella förening
Gymnasievägen 16
931 57 SKELLEFTEÅ
info@georange.se

